Analyysi

Analyysi: Suomen luottolaitossektorin keskittyneisyyden mittareita

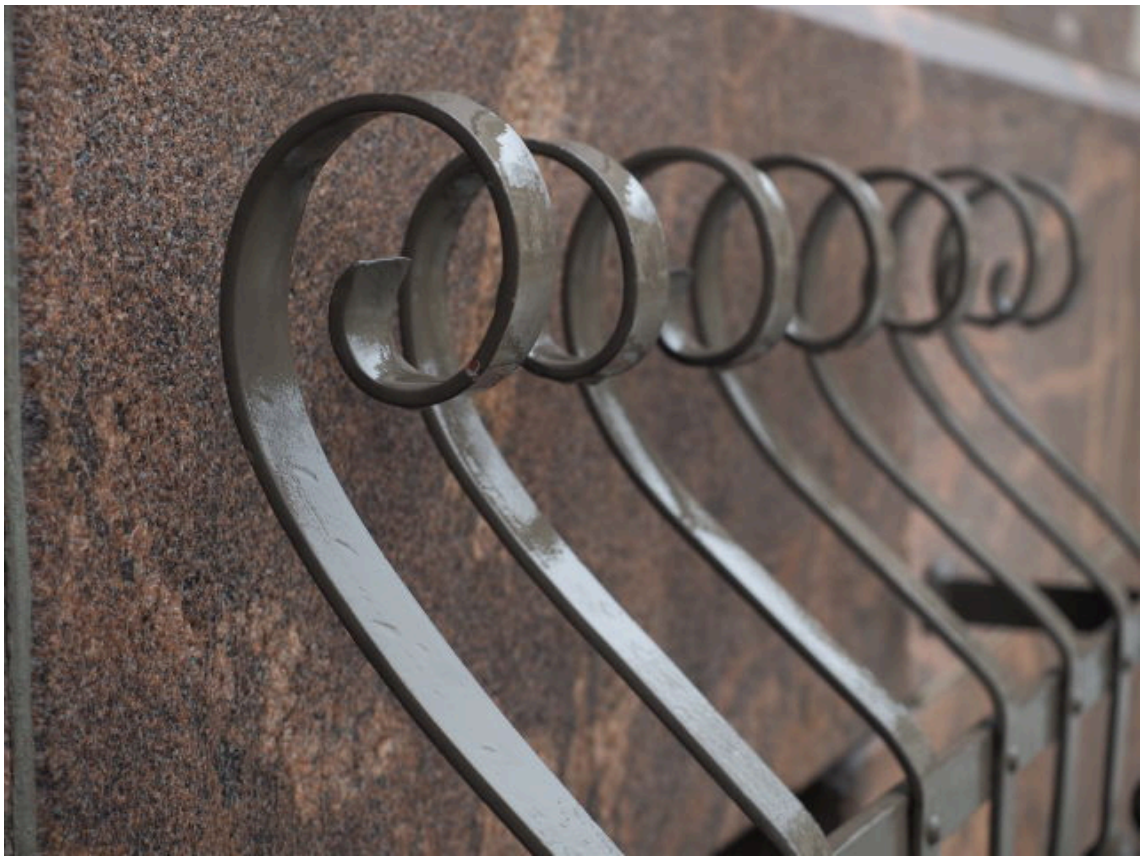
Suomen talous | 30.11.2016 | Eero Savolainen

KIRJOITTAJA

Eero Savolainen

Suomen luottolaitossektorin tase on voimakkaasti keskittynyt, ja etenkin kahden suurimman toimijan, OP Ryhmän ja Nordea Pankki Suomen yhteenlasketut markkinaosuudet ovat korkeat. Tämä ilmenee etenkin asuntolainoissa. Myös yrityslainamarkkina on keskittynyt, ja viiden suurimman toimijan yhteenlaskettu markkinaosuus oli 93 %. Pankkikonttorien lukumäärä on supistunut, ja konttoriverkoston maantieteellinen jakauma on keskittynyt.

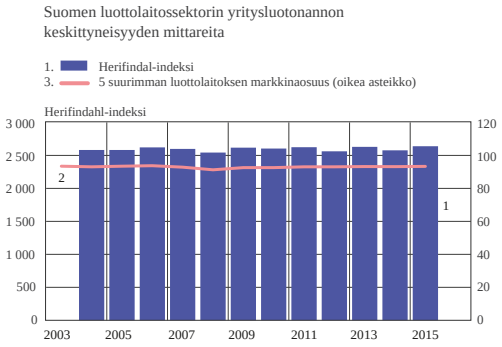

Suomen luottolaitossektorin tase EU:n keskittynein

Euroopan keskuspankki (EKP) mittaa luottolaitossektorien keskittyneisyyttä kunkin maan viiden suurimman luottolaitoksen yhteenlasketulla osuudella koko sektorin taseesta. Tämän mittarin perusteella Suomen luottolaitossektori oli vuonna 2015 euroalueen kuudenneksi keskittynein ja selvästi keskiarvoa keskittyneempi.

Toinen EKP:n käyttämä mittari on Herfindahl-indeksi, jonka perusteella Suomen luottolaitossektori oli euroalueen keskittynein vuonna 2015 (Kuvio 1). Lähimaista myös Viron ja Liettuan luottolaitossektorit olivat voimakkaasti keskittyneitä, kun taas Tanskan ja etenkin Ruotsin sektorit olivat huomattavasti vähemmän keskittyneitä.

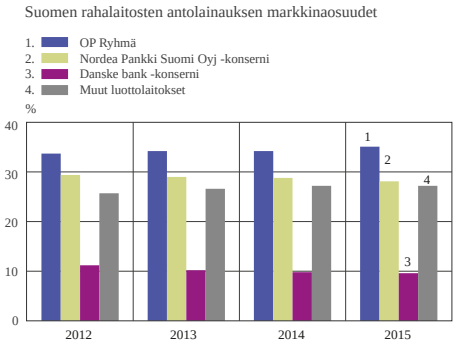
Kuvio 1.

Tunnusluvut johdettu luottolaitoskonsernien ja -ryhmien yrityslainatiedoista.
Lähde: Suomen Pankin rahalaitostilastot ja laskelmat.

29.11.2016
eurojatalous.fi

Kuvio 2.

Markkinaosuudet on laskettu Suomeen muille kuin rahalaitoksille annetuista lainoista.
Lähde: Suomen Pankin Finanssialan keskusliitolle toimittamat tiedot.

29.11.2016
eurojatalous.fi

Suomen Herfindahl-indeksi on ollut EU:n suurin vuodesta 2008 lähtien, ja sitäkin ennenkin se oli yksi suurimmista. Tähän on osaltaan vaikuttanut Nordea-konsernin johdannaisten ja muiden markets-erien keskittäminen Nordea Pankki Suomen taseeseen.

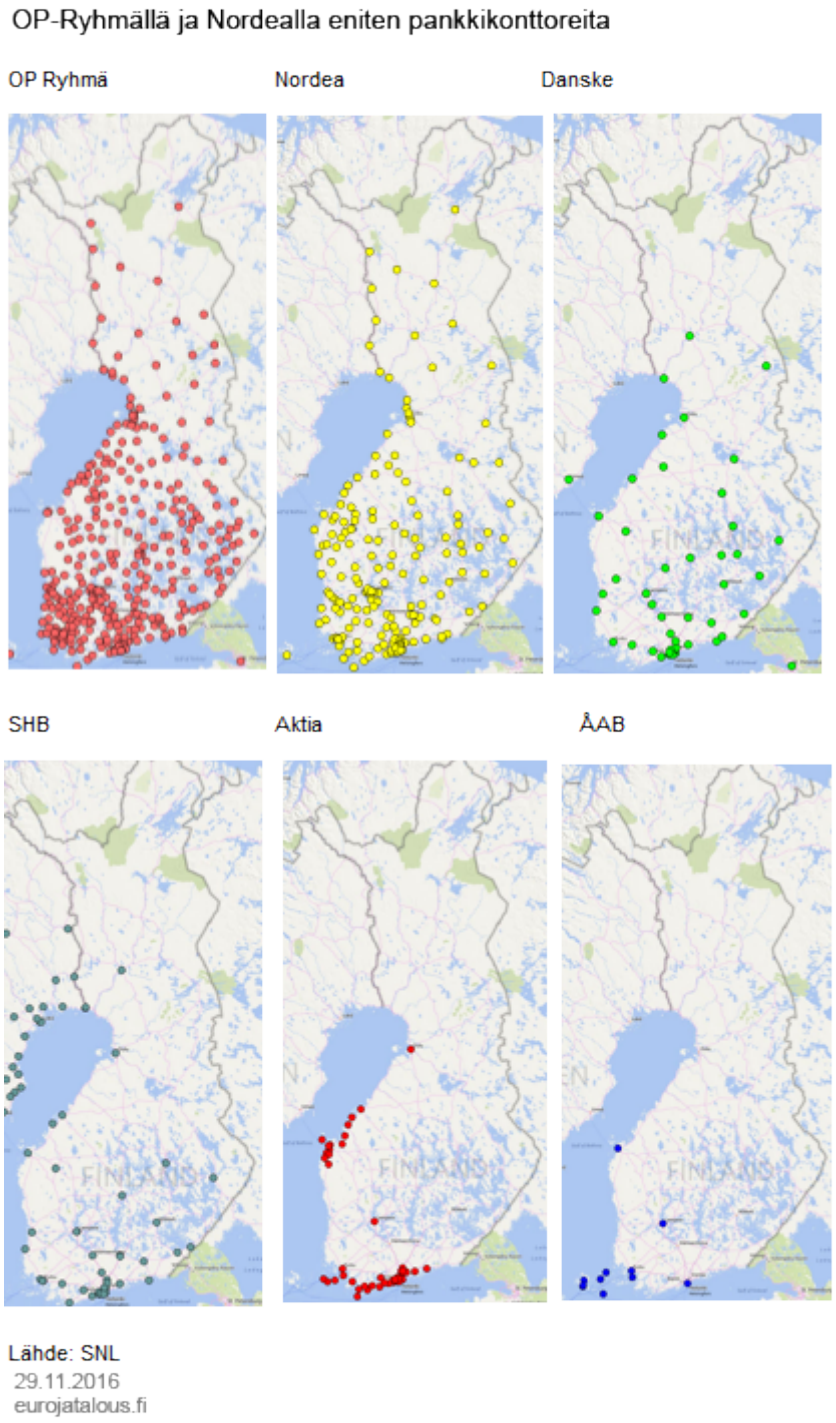
Myös luottokanta on keskittynyt voimakkaasti

EKP:n keskittyneisyysindeksit on laskettu koko taseesta. Rahoituksen välityksen analyysin kannalta on oleellista analysoida myös luotonannon keskittyneisyyttä. Jatkossa tarkastellaan luottolaitosten myöntämiä yrityslainoja, ja lähteenä ovat Suomen Pankin rahalaitostilastot.

EKP:n Herfindahl-indeksit on laskettu yksittäisten luottolaitosten tiedosta. Analyysin kannalta on hyödyllisempää käyttää konserni- ja ryhmätason tietoja, jotka antavat tarkemman kuvan

keskittyneisyydestä. Kuviossa 2 esitetään luottolaitosten yrityslainoista johdettuja keskittyneisyyden tunnuslukuja, jotka on laskettu konserni- ja ryhmätasojen tiedoista. Yritysluotonannon keskittyneisyys on pysytellyt erittäin korkeana ja samalla myös erittäin tasaisena. Herfindahl-indeksi on ollut koko ajan suurempi kuin 2500, mikä merkitsee erittäin suurta keskittyneisyyttä. Viiden suurimman toimijan yhteenlaskettu markkinaosuus on ollut jatkuvasti yli 90 %.

Kuvio 3.

Finanssialan keskusliitto julkaisee vuosittain tiedot Suomen rahalaitosten taseissa olevista lainoista ja talletuksista (Kuvio 3).[1]

Vuonna 2015 OP Ryhmä oli markkinajohtaja sekä luotonannossa että talletuksissa. OP Ryhmällä on erityisen vahva asema asuntoluototuksessa. Nordea Pankki Suomen markkinaosuudet ovat

selvästi suuremmat kuin seuraavien toimijoiden. Erityisesti asuntolainojen markkinaosuudet ovat voimakkaasti keskittyneet: kahden suurimman yhteenlaskettu markkinaosuus oli 69 prosenttia vuonna 2015.

OP Ryhmän ja Nordea Pankki Suomen yhteenlaskettu markkinaosuus rahalaitosten Suomeen myönnetyistä lainoista (pl. lainat rahalaitoksille) on pysynyt käytännössä muuttumattomana 63 prosentissa kuluvalla vuosikymmenellä. Tuona ajanjaksona OP Ryhmä on kasvattanut markkinaosuuttaan ja Nordea Pankki Suomi menettänyt.

Kuvio 4.

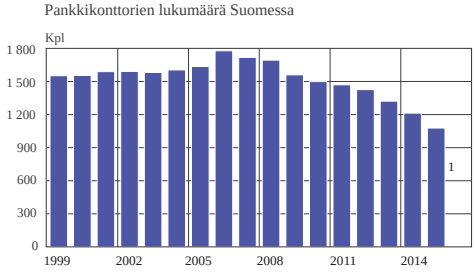
Tunnusluvut johdettu luottolaitoskonsernien ja -ryhmien yrityslainatiedoista.
Lähde: Suomen Pankin rahalaitostilastot ja laskelmat.

29.11.2016
eurojatalous.fi

Konttorien lukumäärä pienentynyt jo pitkään

Luottolaitosten konttorien lukumäärä on pienentynyt yhtäjaksoisesti vuodesta 2007 lähtien (Kuvio 4). Erityisen nopeata konttorien supistuminen oli aikavälillä 2013–2015. Samalla asukasluvun suhde konttorien lukumäärään on kasvanut. Vuonna 2015 suhdeluku oli Suomessa 5213, kun euroalueen keskimääräinen suhdeluku oli 2170.

Kuvio 5.

Lähde: Euroopan Keskuspankki.

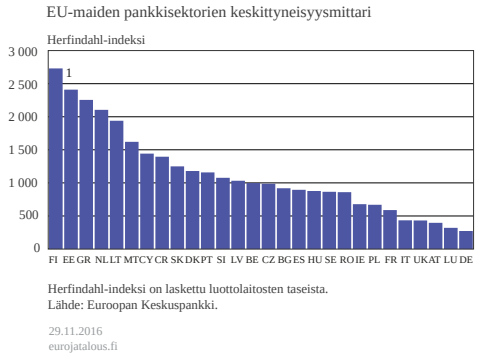
29.11.2016
eurojatalous.fi

Myös konttoriverkosto keskittynyt epätasaisesti

Konttoriverkoston tiheydessä on luottolaitosryhmäkohtaisia ja alueellisia eroja (Kuvio 5). OP:lla ja Nordealla on suurimmat, koko maan kattavat konttoriverkostot. Konttorit ovat keskittyneet Etelä-Suomeen, ja konttoritiheys on suurin Turku–Tampere–Helsinki-kolmiossa. Vastaavasti Joensuu–Oulu-linjan pohjoispuolella on vähemmän konttoreita. Niistä valtaosa on OP:n ja Nordean konttoreita. Rovaniemen pohjoispuolella on enää vähän konttoreita, ja konttorien välimatkat ovat pitkät.

Danske Bankilla ja Handelsbankenilla on konttoreita lähinnä suurissa ja keskisuurissa kaupungeissa. Aktian konttorit sijaitsevat pääosin Etelä-Suomen ja Pohjanmaan rannikkoseuduilla. Ålandsbankenilla on konttoreita Ahvenanmaan lisäksi myös kaikkein suurimmissa Manner-Suomen kaupungeissa. Kartoista puuttuvat S-Pankin, säästöpankkien, paikallisosuuspankkien, useiden sijoituspalveluihin erikoistuneiden pienten pankkien konttorit ja monien ulkomaisten pankkien sivukonttorit.

Kuvio 6.

Viitteet

1. http://www.finanssiala.fi/materiaalit/Pankkien%20markkinaosuudet%202015.pdf. ↑

Asiasanat

Herfindahl-indeksi, keskittyneisyys, luottokanta, luottolaitokset